

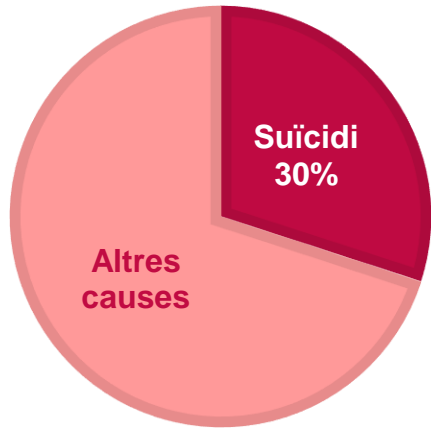
Projecte ANAIS: Anàlisi d'Incidents de Suïcidis

Tura Benítez Comas, Saray Valdivieso Muñoz, Judit Pons Baños,
Natàlia de Argila Esteban i Ana Martínez Catena

Sessió d'investigació
Barcelona, 4 d'octubre de 2024

Introducció

DEFUNCIONS A PRESÓ A NIVELL MUNDIAL

(Favril *et al.*, 2021)

- Taxes suïcidi **a presó més elevades** que a la població general: 3 vegades en homes, 9 en dones (Favril *et al.*, 2021)
- La taxa de suïcidis de **presos preventius duplica** la dels presos penats (Bernardo *et al.*, 2023)
- L'any 2021 **la taxa de suïcidis a les presons catalanes** va ser **superior a la mitjana europea** (14,3 x 10.000 reclusos vs. 10,3 x 10,000 reclusos) (Aebi *et al.*, 2023)
- L'any 2022 es van produir **15 morts per suïcidi** a les presons catalanes

Protocol de Prevenció de Suïcidi (PPS)

Qualsevol professional davant de qualsevol detecció o sospita

Cap de servei

Pot activar mesures provisionals.

Equip Atenció Primària Penitenciària

Risc alt

Risc moderat

Risc baix

Sense risc

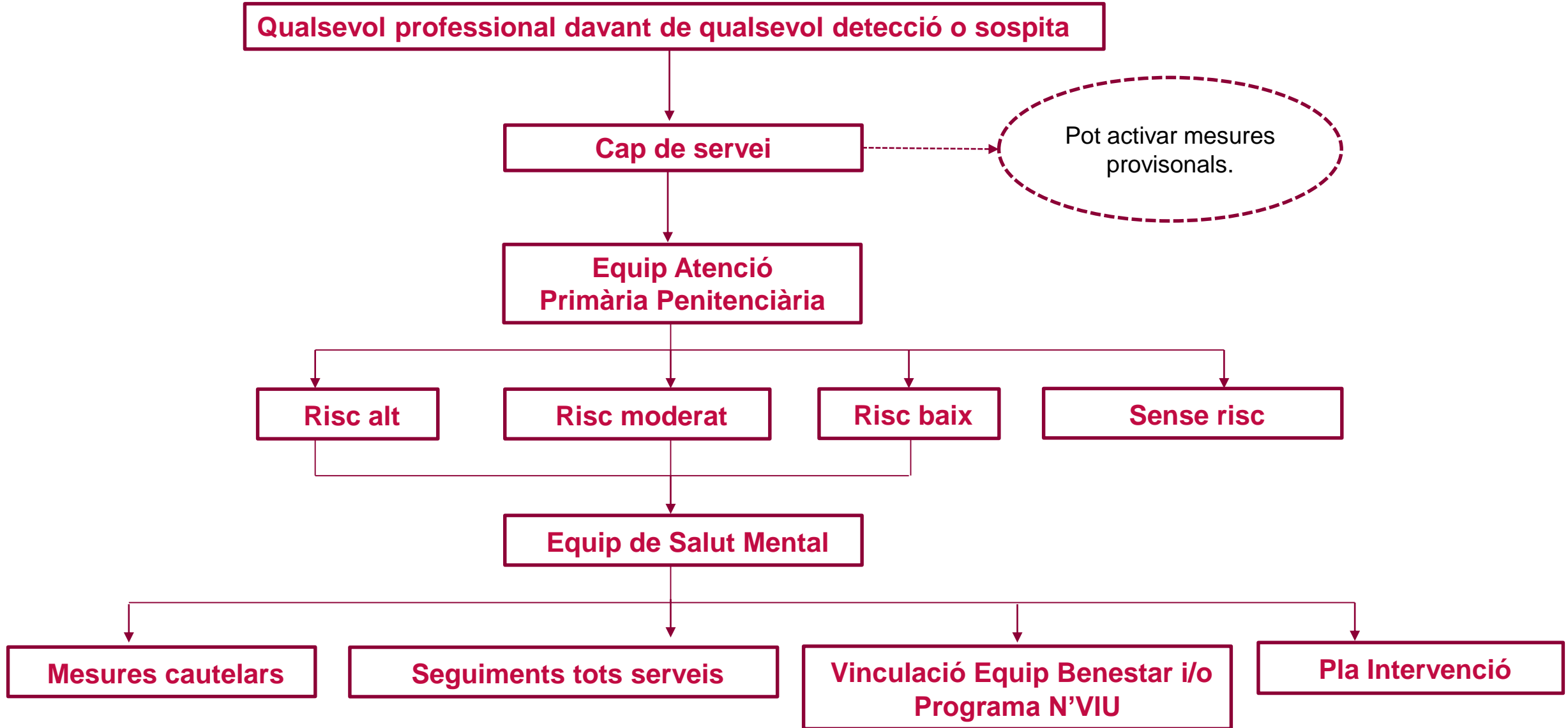
Equip de Salut Mental

Mesures cautelars

Seguiments tots serveis

Vinculació Equip Benestar i/o Programa N'VIU

Pla Intervenció

Objectius

Aportar **evidències** que permetin la **prevenció del suïcidi** en l'àmbit penitenciari català:

- Ampliar el **coneixement de la conducta suïcida a les presons** catalanes mitjançant **l'anàlisi de les morts per suïcidi** produïdes en aquest àmbit
- Conèixer les **actuacions realitzades pel sistema penitenciari català** per a la prevenció del suïcidi

Metodologia

Disseny de l'estudi i participants

Estudi descriptiu exploratori retrospectiu

2018-2023 (primer semestre)

N=54 casos

Fonts d'informació

Dades SIPC

RisCanvi

34 dels 54 casos anàlisi postvenció

Informes Servei Inspecció (DGAP)

IMLCFC

Variables d'estudi

Dades sociodemogràfiques

Trastorn mental

Trets personalitat

Factors psicològics

Malaltia física

Consum substàncies

Variables familiars

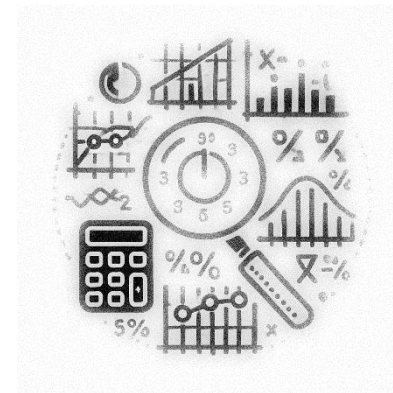
Dades criminològiques

Medi penitenciari

El fet luctuós

Procediments: detecció i gestió risc suïcidi

Anàlisi estadística

Base de dades plataforma Qualtrics

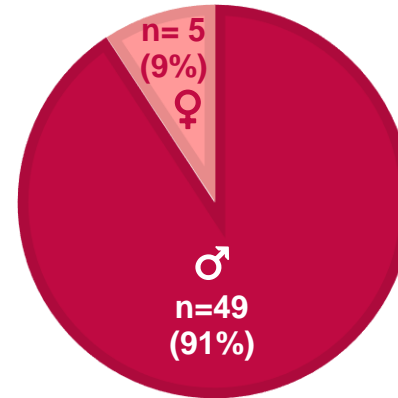
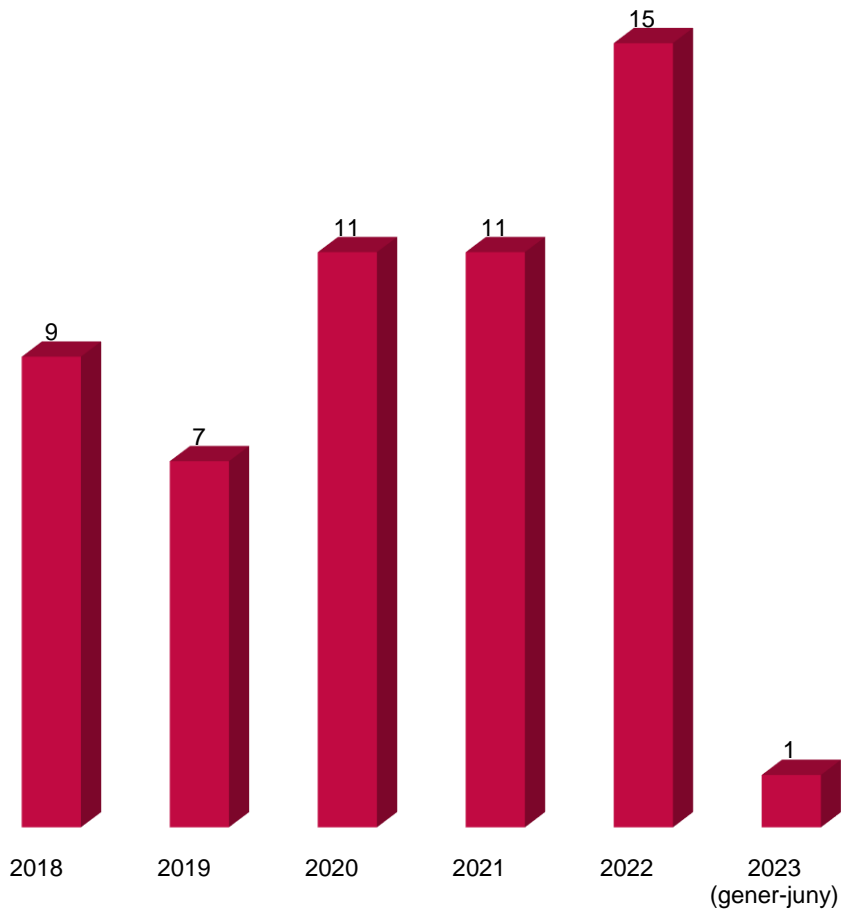
Programa estadístic SPSS v.27

Anàlisis descriptives i proves estadístiques no-paramètriques

Prova de classificació Bietàpica

Mostra

NOMBRE DE SUÏCIDIS PER ANY (N=54)

2 persones que s'identificaven amb el gènere femení

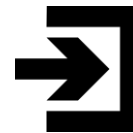
38,11 anys (DE=12,21; Rang 18-75)

59,3% (n=32) origen espanyol

70,4% (n=38) solters

52 es van produir a l'interior d'un centre penitenciari

2 van succeir a l'exterior:

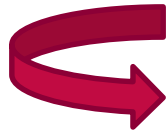
- 1 en 3er grau penitenciari
- 1 en LC

Principals resultats i discussió

Gènere

- ✓ La majoria dels suïcidis es van produir en homes, representant un **90,74%** de la mostra
- ✓ Les **dones** van significar un **9,26%** de la mostra → > 6,61% mitjana de dones a la població penitenciària catalana període 2018-2022 → **sobrerrepresentació dones**

Taxes de suïcidi en dones empresonades **més elevades** que les de dones en situació de llibertat

Estudi a presons franceses: dones 5,1% dels suïcidis produïts a presó (Vanhaesebrouck *et al.*, 2022)

- ✓ **Cap d'elles en PPS**

Aspectes salut física i mental

- ✓ En un 79,6% (n=43) consten **problemes de salut mental**

56,4% presons franceses
(Vanhaesebrouck et al., 2022)

- 35,2% trastorns de l'**estat de l'ànim** (depressius, bipolar, distímia...)
- 35,2% trastorns de **personalitat**
- 25,9% trastorns relacionats amb l'**ansietat**

- ✓ En 75,9% (n=41) consten **problemes de consum**

66,2% presons franceses
(Vanhaesebrouck et al., 2022)

- ✓ En 29,6% (n=16) consten **problemes físics/orgànics**

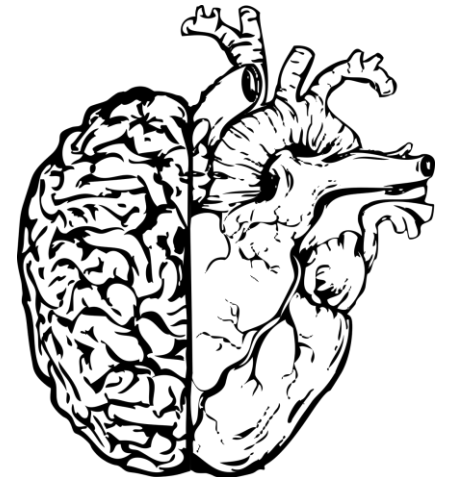
46,3% presons franceses
(Vanhaesebrouck et al., 2022)
67,1% presons espanyoles
(Vorstenbosch et al., 2023)

Tractament farmacològic:
63% (n=34) per **salut mental** i 11,1% (n=6) **salut orgànica**

- Pràcticament la meitat de la mostra s'havia **autolesionat prèviament**
- La meitat amb **inici primerenc** d'aquestes conductes

- Al llarg de la vida **intents de suïcidi** en el **61%** de la mostra (n=33)
- Un **26%** de la mostra (n=14) **realitza un intent de suïcidi durant els 6 mesos previs** a la mort

28,5% població general
(Favril et al., 2022)
Presons franceses
29,7% abans ingrés
22,1% vida penitenciària
(Vanhaesebrouck et al., 2022)
Presons espanyoles
21,1% llarg de la vida
(Vorstenbosch et al., 2023)

Variables penitenciàries rellevants

✓ **Un terç** de la mostra estudiada estava en **situació preventiva** i un 46,3% tenien causes pendents en el moment del fet luctuós.

18% (2022)

20% (2023)

Dades estadístiques del Departament de Justícia i Qualitat Democràtica

Humber et al., 2013

ü Un **25% dels suïcidis es produeixen durant el primer any d'ingrés** a presó.

ü Un altre **25% succeeixen l'any previ a la data de llibertat definitiva**.

Bukten i Stavseth, 2021

Humber et al., 2013

✓ **Exposició al suïcidi** d'un altre intern: efecte clúster.

Favril, et al., 2020

Anàlisi detallada de la proximitat temporal entre les morts produïdes als centre penitenciaris

Alteració conductual a presó

Hipòtesi
desinhibició
conductual

	Incidents al llarg de la seva història penitenciària		Incidents 6 mesos abans suïcidi
Entre interns			
Agressió lleu	31	de les quals	Al voltant de la meitat es produeixen en els 6 mesos previs
Agressió greu	4	de les quals	
A Funcionaris			
Temptativa d'agressió	9	de les quals	8
Agressió lleu	8	de les quals	5
Agressió greu	3	de les quals	2
Alteracions de l'ordre institucional			
Lleus	28	de les quals	14
Greus	11	de les quals	5
Vagues	11	de les quals	5
Incendi	3	dels quals	2
Temptativa evasió	3	de les quals	1
Autolesions			
Temptativa de suïcidi	13	dels quals	6
Lleus	12	dels quals	5
Greus	3	dels quals	1
Sobredosis lleu	3	de les quals	1
Sobredosis greu	2	de les quals	2
Altres faltes disciplinàries			
Intervenció de substàncies tòxiques	24	de les quals	5
Intervenció d'objecte prohibit	19	dels quals	10

Règim de vida i canvis penitenciaris

- ✓ En més de la meitat de la mostra es troben fets possiblement significatius per a la vida de l'individu la setmana prèvia al suïcidi i en **una quarta** part són **canvis de tipus penitenciaris**.
- ✓ Dues tercers parts dels interns es trobaven en règim ordinari 6 mesos abans del fet luctuós, tanmateix **una tercera part d'aquests havien tingut un canvi d'ubicació recent o bé se'ls havia comunicat la possibilitat d'un canvi**.
- ✓ Ubicació moment mort:
 - ▣ **45,3%** en **unitats vida ordinària** (**31,5%** canvi CP recent >2 mesos)
 - ✓ **32,1%** individus ubicats al **DERT**
- ✓ Temps transcorregut des de l'ingrés al DERT fins suïcidi: **9,45 dies de mitjana** (DE= 10,29; Min.1, Màx.29)
- El **80%** de les regressions es van produir 6 mesos abans de la mort dels individus.

Favril *et al.*, 2019

13,6% presons franceses
Vanhaesebrouck *et al.*, 2022

Anàlisi fet luctuós

- ✓ El **85,2 %** van cometre el suïcidi dins de les pròpies **cel·les**.

Tipus cel·la	N	%
Aïllament	14	30,4
Compartida i company de cel·la no present en aquell moment	8	17,4
Individual	6	13,0

- ✓ Un **83,3%** es trobaven **sols** en el moment de la seva mort.

Viure sol a la cel·la és un dels factors de risc que més s'associen al suïcidi a presons (Zhong *et al.*, 2021)

- ✓ En el **96,3%** dels casos la mort per suïcidi es produeix mitjançant **penjament**.
 - ✓ La **finestra i la llitera** són els elements de suport més emprats per a fixar el sistema de penjament que és el **llençol** en la meitat dels casos.

RisCanvi

✓ 6 casos (11,1%)

Valoracions de risc obtingudes pels individus de la mostra en l'última aplicació del **RisCanvi Screening**

✓ 40 casos (74,1%)

Valoracions de risc obtingudes pels individus de la mostra en l'última aplicació del **RisCanvi Complet**

RisCanvi vigents 66,7%

Les últimes aplicacions es van fer, de mitjana, menys d'un any abans de la mort.

Violència auto-dirigida:

Screening vs Complet

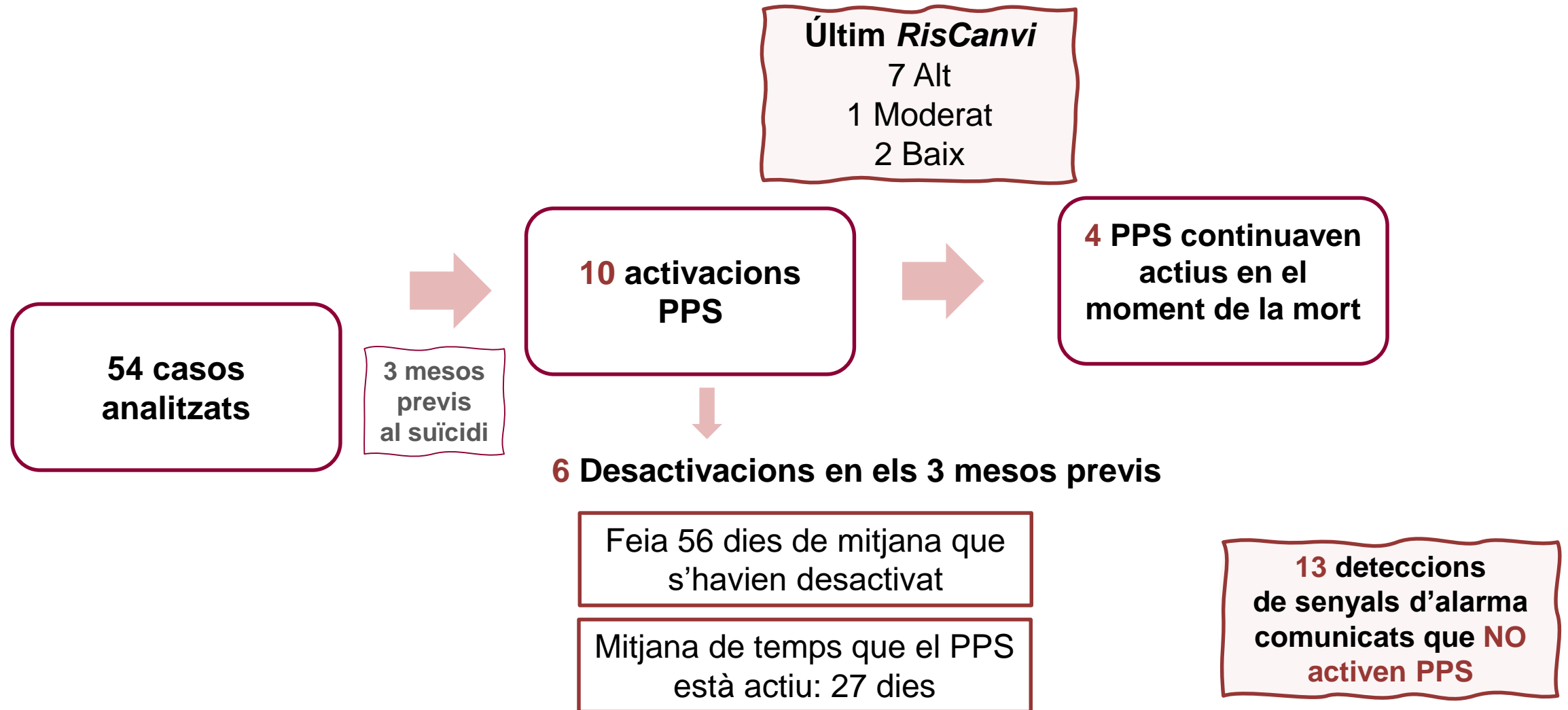
33,3% Alt 64,8%Alt+Moderat

Violència intra-institucional:

Screening vs Complet

33,3% Alt 64,8%Alt+Moderat

Procediments: Protocol de prevenció de suïcidis

Recomanacions i propostes

Recomanacions i propostes

Àrea resultat	Proposta
Salut	Crear equips multidisciplinaris (ESM, EAPP, Serveis Penitenciaris) dins de cada centre penitenciari centrats en la prevenció del suïcidi (<i>ACCT (Pike i George, 2019)</i>)
Conducta suïcida prèvia	Assegurar els seguiment longitudinal de 12 mesos en els casos de temptatives/risc alt.
Dones	Oferir formacions que tinguin en compte la perspectiva de gènere en la detecció, avaluació i intervenció del risc de suïcidi.
Avaluació	Entrevista sistemàtica del risc de suïcidi quan ingressen a presó i a la llibertat definitiva.
Procediments i detecció	<ul style="list-style-type: none">• Formació a tots agents (tant conducta suïcida com del protocol).• Més investigació sobre una avaluació més precisa del procés d'acció conductual (transició de la ideació a l'acció).• Efecte clúster.
Règim tancat	Extremar les mesures de prevenció durant els 10 primers dies.

Moltes gràcies!

Segueix-nos a: @cejfe Cejfe

**Generalitat
de Catalunya**